

1	Den 27 januari 1945 befriade ryska soldater fångarna i koncentrationslägret Auschwitz-Birkenau. I torsdags var det 60 år sedan. Var låg Auschwitz-Birkenau?	1 I Spanien x I Polen 2 I Norge
2	Det har varit kraftiga stormar i Sverige på senare tid. Vad ska elbolagen göra för att vi ska slippa elavbrott efter stormar.	1 Bygga större ledningsstolpar x Gräva ner elledningarna 2 Minska elförbrukningen
3	Jorden kan bli 11 grader varmare enligt världens hittills största undersökning. Fler än 95 000 personer i 150 länder har låtit sina datorer räkna på klimatet. Vad ger ett varmare klimat?	1 Att öknarna blir större x Saltet i haven 2 Växthusgaser
4	1 714 unga kvinnor anmälde sig 2004. Det är en kraftig ökning sedan 2003. "Tjejerna vet mer vad de vill göra än killarna" säger Pliktverket i Karlstad. Vad är det flickorna vill göra?	1 Bli rektorer x Bli präster 2 Militärtjänstgöring
5	Den 13 augusti 1905 hölls en folkomröstning om att upplösa unionen mellan de här båda länderna. Resultatet blev 368 208 JA och 184 NEJ. Unionen slutade den 23 september 1905. Mellan vilka länder fanns unionen?	1 Sverige/Färöarna x Sverige/Åland 2 Sverige/Norge
6	Valet i Irak inleddes klockan sju i söndags. Irakier i 14 länder har möjlighet att rösta. Valet är det första fria sedan 1953. Vad röstar irakierna om?	1 En ny valuta (pengar) x Ett nytt parlament (riksdag) 2 Plats i FN
7	Deras nya album "Du & jag döden" kommer ut i skivbutikerna den 15 mars. På Grammisgalan kommer de att göra ett framträdande. Vilka är de?	1 Eden x Kent 2 Polio
8	Det har varit filmgala i veckan. De som har varit bäst får guldbaggar. Vilken film fick en guldbagge i klassen bästa film?	1 Masjävlar x Vinnare och förlorare 2 Torkel i knipa
9	Anja Pärson tog VM-guld i Santa Caterina som ligger i Italien. Pärson vann på tiden 1.17,67. Silvret gick till Lucia Recchia från Italien och Julia Mancuso från USA tog bronset. Vilken gren?	1 Störtlopp x Super G 2 Slalom
10	Nu börjar VM i Kazan. Sovjet/Ryssland har vunnit 16 gånger. Sverige har sju VM-titlar. VM i vad?	1 Bandy x Curling 2 Isdans

1	Den 27 januari 1945 kom förband ur Röda armén fram till koncentrationslägret Auschwitz-Birkenau. Överlevande från lägren hedrade i torsdags minnet av Förintelsens offer i nazisternas koncentrationsläger. Var låg Auschwitz-Birkenau?	1 I norra Tyskland - x I södra Polen 2 I västra Tyskland
2	Våra nya pass kommer att kosta 400 kronor. Passen har ett chips med digital bild. Giltighetstiden sänks från tio till fem år. Vad kallas den information som finns i de nya passen i form av ett digitalt lagrat porträtt?	1 Biometrisk information - x Legal information 2 Latent information
3	1 714 unga kvinnor anmälde sig 2004. Det är en kraftig ökning sedan 2003. "Tjejerna vet mer vad de vill göra än killarna" säger Pliktverket i Karlstad. Vad är det flickorna vill göra?	1 Bli rektorer - x Bli präster 2 Militärtjänstgöring
4	Integrationsminister Jens Orback säger "Jag tycker att det bara finns skäl att använda sig av metoden om vi tack vare den kan hitta andra metoder att bekämpa diskriminering". Vilken metod är det som Orback tänker på?	1 Etnisk registrering - x Kräva bostadsort för invandrare 2 Arbetsplikt
5	De åtgärder som planeras för att i framtiden undvika stora elavbrott efter stormar skulle troligen kosta 60-80 miljarder kronor enligt elbolagen. Kostnaden per elabonnet kan bli 2 000 kronor extra per år under en tioårsperiod. Vad planerar elbolagen att göra?	1 Bygga större ledningsstolpar - x Gräva ner elledningarna 2 Minska elberoendet
6	85 procent av svenskarna har nu 3G-täckning enligt PTS. Trots att 3G-operatörerna har förbättrat sin täckning sedan PTS senaste kontroll, har de ännu inte uppfyllt sina löften om att täcka 8 860 000 personer av Sveriges befolkning. Vilka är PTS?	1 Portal telefon service - x Polisens trafik service 2 Post- och telestyrelsen
7	Högutbildade lever längre än lågutbildade och skillnaden mellan grupperna ökar. År 2003 var skillnaden i medellivslängd mellan personer som inte har gått gymnasiet och de som har utbildat sig efter gymnasiet 4,3 år för kvinnor och 4,9 år för män. 1986 var motsvarande siffror 2 år för kvinnor och 3,4 år för män. Vad anser arbetstagarorganisationen LO att det beror på?	1 Ökad övervikt - x Ökat drogmissbruk 2 Hårdhet i arbetslivet
8	Valet i Irak inleddes klockan sju i söndags. Irakier i 14 länder har möjlighet att rösta. I Sverige har totalt 31 045 exilirakier registrerat sig. Valet är det första fria sedan 1953. Vad väljer irakierna?	1 En ny religion - x Parlament 2 Nytt ekonomiskt system
9	Den 13 augusti 1905 hölls en folkomröstning om att upplösa unionen. Resultatet blev 368 208 JA och 184 NEJ. Förhandlingar hölls i Karlstad och en överenskommelse kom den 23 september 1905. Vilken union upplöstes?	1 Sverige/Färöarna - x Sverige/Åland 2 Sverige/Norge
10	Det har varit filmgala i veckan. Vilka fick guldbaggar i klassen bästa kvinnliga huvudroll för rollen som Anna i Fyra nyanser av brunt och bästa manliga huvudroll för rollen som Christer i Fyra nyanser av brunt?	1 Lena Endre/ Krister Henriksson - x Maria Kulle/ Robert Gustafsson 2 Stina Ekblad/Reine Brynolfsson
11	Jorden kan bli 11 grader varmare enligt världens hittills största undersökning. Fler än 95 000 personer i 150 länder har låtit sina datorer räkna på klimatet. Vad ökar och ger ett varmare klimat?	1 Radongas från marken - x Jordens rotation 2 Växthusgaser
12	Nu börjar VM i Kazan. Sovjetunionen vann den första VM-turneringen 1957. Sedan dess har Sovjet/Ryssland vunnit 16 gånger. Sverige har sju VM-titlar. VM i vad?	1 Bandy - x Ishockey 2 Curling

Meddelande

Alla prenumeranter på **Veckans Nyheter** har användarnamn och lösenord. När e-posten eller faxen inte fungerar på skolan logga in på våra webbsidor och hämta **Veckans Nyheter**.

Höstterminens vinnare i Rikstävlingen finns nu på våra webbsidor. Ni som vann de olika nivåerna -skicka in bild på klassen och berätta lite om vilka ni är. Meddela samtidigt hur ni vill att prispengarna ska betalas ut.

Version A.

1. I Polen (x). Överlevande från Auschwitz hedrade minnet av Förintelsens offer i nazisternas koncentrationsläger i södra Polen tillsammans med ledare från hela världen och soldater från sovjetiska Röda armén. Terrorism är inte mindre farlig och grym än fascism. Precis som det inte kunde finnas bra och dåliga nazister så kan det inte finnas bra och dåliga terrorister, sade Rysslands president Vladimir Putin.

2. Gräva ner elledning... (x). Se B5.

3. Växthusgaser (2). Skolor, företag och privatpersoner i hela världen har deltagit i projektet, och givit forskarna tillgång till datorkraft som vida överstiger kapaciteten hos världens största superdatorer. Resultaten visar att jordens medeltemperatur kan öka med mellan 2 och 11 grader om mängden växthusgaser i atmosfären blir dubbelt så hög som före den industriella revolutionen.

4. Militärtjänstgöring (2). 1980 var första gången som kvinnor kunde genomföra militär grundutbildning. De första 30 kvinnorna utbildades i flygvapnet med sikte på ett officersyrke. Först från 1994 kunde unga kvinnor göra lumpen utan att vilja bli officer och fram till 1996 var det knappt hundra kvinnor som varje år gjorde lumpen. Försvarsmakten har som mål att år 2007 ska 6 procent av officerarna vara kvinnor. År 2012 ska andelen vara drygt nio procent. En förutsättning för att uppnå detta är att tjejer genomgår grundutbildningen.

5. Sverige/Norge (2). Unionen tillkom genom ett avtal i november 1814 sedan Danmark avträtt Norge

till Sverige. Norge försökte få självständighet och svensk militär agerade i södra Norge. Norge fick självstyre i unionen, egen grundlag, egen regering och egen armé. Däremot ingen egen kung och inget utrikesdepartement. Spänningarna inom unionen nådde sin kulmen när stortinget i maj 1905 beslutade att ge Norge egna konsulat i utlandet. Det sade kung Oscar II nej till. Den 7 juni 1905 förklarade stortinget unionen upplöst, med hänvisning till att kungen inte kunde föreslå en ny regering.

6. Ett nytt parlament (riksdag) (x).

7. Kent (x).

8. Masjävlar (1).

9. Super G (x).

10. Bandy (1).

Version B.

1. I södra Polen (x).

2. Biometrisk information (1).

Från och med den 3 oktober i år kan varje medborgare ansöka om pass med chips. Förutom det nya passet blir det då också premiär för det nationella id-kortet i samma format som körkortet. Sverige är ännu ett av få länder i EU som inte har ett enhetligt id-kort, som visar att bäraren är svensk medborgare. Den biometriska informationen finns i de nya passen i form av det digitalt lagrade porträttet. Med hjälp av det går det till exempel att exakt bestämma avståndet mellan ögon och öron.

3. Militärtjänstgöring (2). Se A4.

4. Etnisk registrering (1).

Är etnisk registrering ett vapen mot diskrimineringen i Sverige? Ensamutredaren Paul Lappalainen utreder den strukturella diskrimineringen för regeringen. I USA, Kanada och Storbritannien tillämpas olika former av etnisk registrering. I USA tillfrågas alla i samband med folk- och bostadsräkningar om de vill uppge vilken etnisk grupp de tillhör. Uppgifterna används sedan för mätningar av hur segregerat samhället är och om vissa grupper diskrimineras.

5. Gräva ner elledningarna (x). Det är framför allt luftledningar i de lokala eldistributionsnäten, både för högspänning och lågspänning, som måste grävas ner i skogsområdena. Det är osannolikt att alla luftkablar i dis-

tributionsnäten kan grävas ner under tio år.

6. Post- och telestyrelsen (2). PTS sammanställning visar att det finns sju kommuner där hela befolkningen har 3G-täckning. Dessa är Bjuv, Burlöv, Kävlinge, Staffanstorp, Solna, Sundbyberg och Vallentuna. Kommunerna Bjurholm, Vilhelmina och Dals-Ed saknar fortfarande 3G-täckning helt.

7. Hårdhet i arbetslivet (2). Det här är ett mönster som finns i hela Norden och säkerligen många andra länder. En hypotes är att det i dag oftare är sjukdom som gör att man inte skaffar sig en högre utbildning. Den minskande gruppen av personer med endast grundskola i sin utbildning skulle därför domineras av personer med sämre hälsa. Även en uppdelning efter civilstånd och boendeform visar på skillnader i dödlighet, där gifta och boende i småhus har längre medellivslängd än ensamstående och personer som bor i flerfamiljshus. Om man vill leva riktigt länge gäller det att vara en högt utbildad gift kvinna med barn och kontorsarbete. Under hela 90-talet ökade andelen sjuka LO-medlemmar i samma takt som personalindragningarna och tempot på arbetsmarknaden. Det allt tuffare arbetslivet kan vara en av orsakerna bakom skillnaderna i medellivslängd.

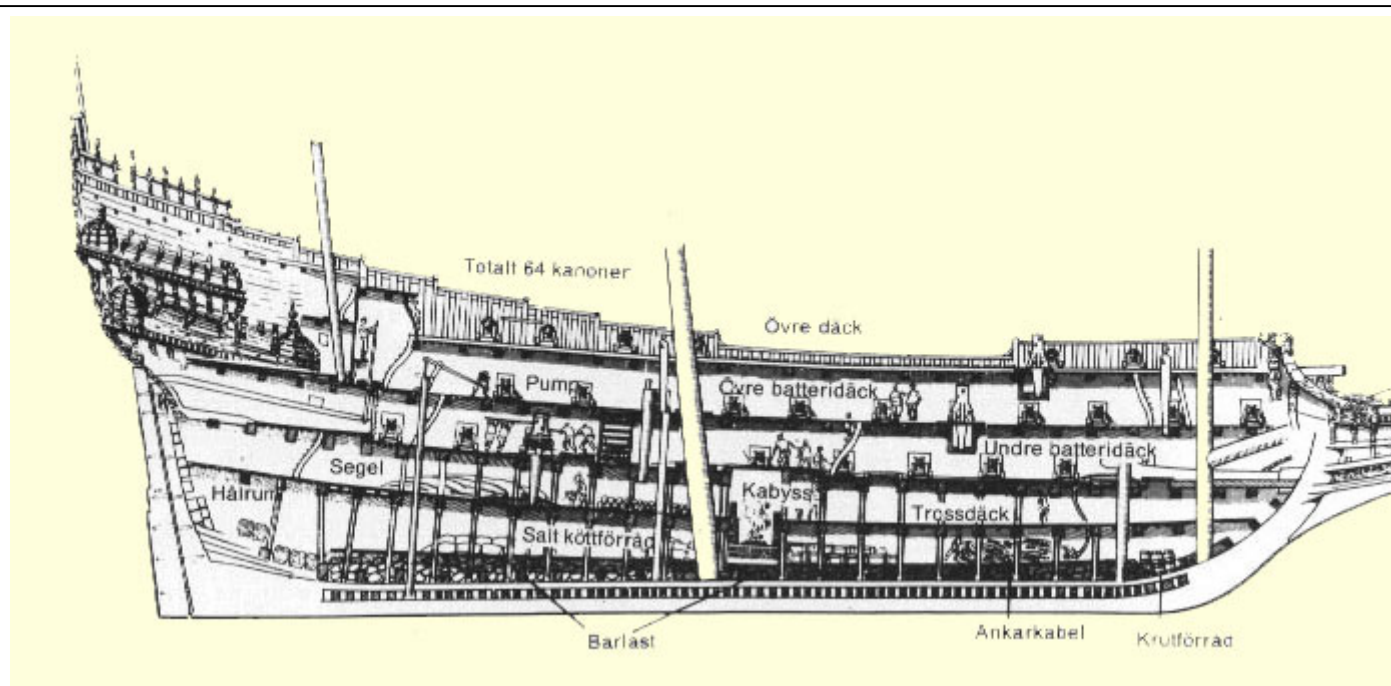
8. Parlament (x).

9. Sverige/Norge (2). Se A5.

10. Maria Kulle/Robert Gust... (x). Pris för bästa regi gick till Tomas Alfredson för "Fyra nyanser av brunt". Ingmar Bergman-priset gick till Mikael Persbrandt. Kajsa Ernst - bästa kvinnliga biroll. Hon fick priset för rollen som Eivor i "Masjävlar". I den manliga klassen vann Ulf Brunnberg för sin insats i "Fyra nyanser av brunt". "Återkomsten" av Andrej Zvjagintsev. utsågs till bästa utländska film.

11. Växthusgaser (2). Se A 3.

12. Bandy (1).

Längd

Total längd
69 m

Bredd

Största bredd:
11,7 m

Höjd

Från köl till
stormastens
översta del
52,5 m

Djupgående

4,8 meter

Vikt:

Totalt 1 210
ton

Segelyta

1 275
kvadratmeter

Bestyckning

64 kanoner

Besättning

Sjömän: 145
man
Soldater: 300
man (ej
ombord då
Vasa sjönk)

Varför sjönk Vasa?

Under 1600-talet var Sverige en stormakt i Östersjöområdet. Landet behövde en stor flotta. Under 1620-talet var Sverige i krig med Polen och 1625 beställde den svenske kungen Gustav II Adolf nya skepp. Ett av dem fick namnet Vasa. Vasa byggdes på Stockholms skeppsgård. Vasa blev ett av sin tids mäktigaste krigsfartyg, bestyckat med 64 kanoner på två kanondäck. Den 10 augusti 1628 seglade Vasa ut på sin jungfrufärd. Det var en söndag och mycket åskådare befann sig kring Stockholms stränder. Resan började vid nuvarande Slussen. Vasa hissade segel och sköt salut. Men redan efter bara några minuter krängde skeppet till. Vatten forsade in genom de öppna kanonportarna och fartyget sjönk. 30-50 av de cirka 150 personerna som befann sig ombord avled. På 1600-talet hände det ofta att krigsskepp kantrade och sjönk. Kanonerna på Vasa var placerade högt uppe i skeppet, till skillnad från handelsfartyg som stuvade lasten långt ner. De som byggde Vasa beräknade att skeppet skulle ha endast ett kanondäck. Men Vasa byggdes med två kanondäck med tunga kanoner både på det övre och det undre kanondäcket. Längst ner i Vasa fanns många ton barlast - stora stenbumlingar. De skulle ge skeppet nödvändig stabilitet. Vasa sjönk därför att barlasten inte räckte till som motvikt till kanoner, virke, master och segel.

Hur hittades Vasa och hur bärgades Vasa?

Forskaren Anders Franzén hittade Vasa i Stockholms ström 1956. Vasa låg på 30 meters djup. Marinens tunga dykare under ledning av Per Edvin Fälting tog sig ner till skeppet och lyckades spola fram sex tunnlar i leran under henne med hjälp av speciella sprutmunstycken. Genom tunnarna drogs stålklarar. Klararna var kopplade till två lyftpontoner på ytan som drog skeppet upp ur leran. I augusti 1959 var det dags för första lyftet. I 16 etapper lyftes hon till grundare vatten för att tätas och förstärkas inför sista lyftet som förde skeppet till ytan. Klockan 9.03 den 24 april 1961 kom regalskeppet Vasa åter upp till ytan. Hela sommaren 1961 grävdes skeppet ut av arkeologer. 1962 öppnade Wasavarvet - det provisoriska museet. Skeppet och alla fynden konserverades. Det var ett gigantiskt arbete. Under 17 år sprutades Vasa med polyetylenglykol. En kemisk lösning som ersätter vattnet i sjödränkt trä för att undvika sprickor.

Vad händer i dag?

År 2000 upptäcktes att svavlet inne i Vasa börjat angripa träet. Svavlet kom in i Vasa från Strömmens förorenade botten. Det svavel som fanns inne i skeppet har med hjälp av luft, vatten och järn i bultarna bildat svavelväte som trängt in i skeppets trä och orsakat stora skador på ytskiktet. Genom att hålla temperatur och luftfuktighet på en så konstant nivå som möjligt går det att hålla svavellets angrepp på Vasa under kontroll.